

УДК 351.749:355.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.4.10>**ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ ВЛАСЕНКО,**

кандидат технічних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
навчально-науковий інститут № 2,
кафедра тактико-спеціальної підготовки;
 <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>;

ІГОР ПАВЛОВИЧ ЛИХИЙ,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
навчально-науковий інститут № 2,
кафедра оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів;
 <https://orcid.org/0009-0003-6266-0688>;

ЯРОСЛАВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ СЛАТІН,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
навчально-науковий інститут № 2;
 <https://orcid.org/0009-0007-0014-4660>,
e-mail: slatin.yaroslav@gmail.com

ПІДВИЩЕННЯ БОЄДАТНОСТІ МАЛИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП ПОЛІЦІЇ

У статті проаналізовано методи підвищення боєдатності малих тактичних груп поліції, зокрема з огляду на їхню участь у бойових діях під час воєнного стану в Україні. Основну увагу приділено важливості оптимального розташування командира у складі малої тактичної групи, що забезпечує ефективність виконання службово-бойових завдань, оперативність ухвалення рішень, мобільність і безпеку підрозділу.

У дослідженні застосовано науковий підхід до підвищення боєдатності та вдосконалення тактики дій малих тактичних груп. Для цього використано такі методи: аналізу, зокрема першоджерел; порівняльного аналізу; статистичного та математичного аналізу; опитування й експертного опитування; оптимізації та апроксимації; графічного методу шикунів та оптимізації розташування командира у складі малої тактичної групи; експериментальних досліджень.

Досліджено різні типи бойових шикунів, зокрема лінія, колона, клин, ромб, зірка, змійка та інші, які є базовими тактичними елементами. Для кожного виду шикунів проведено експерименти з визначення оптимального розташування командира. Зокрема, проаналізовано швидкість передачі команд та ризики втрати інформації залежно від позиції командира і відстані між бійцями. Встановлено, що найбільш оптимальним є розташування командира в центрі шикунів, оскільки це забезпечує швидкий зв'язок і мінімізує ризик втрат під час атаки.

Запропоновано критеріальний підхід, який включає кількісні, просторові й тактичні критерії для вибору місця розташування командира. Серед основних критеріїв виокремлено особисту безпеку командира, оперативність передачі команд, зменшення трансформацій команд та мінімізацію рухів під час перешикувань. Емпіричними результатами підтверджено важливість комплексного врахування цих факторів для підвищення боєдатності малої тактичної групи.

Практична значущість дослідження полягає в його можливому використанні в системі підготовки Національної поліції. Це сприятиме забезпеченню безперервного виконання службово-бойових завдань та мінімізації втрат особового складу. На основі отриманих результатів розроблено рекомендації щодо оптимізації розташування командира в різних типах бойових шикунів.

Ключові слова: МТГ, мала тактична група, ефективність, поліція, боєдатність, боєготовність.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Підвищення боєдатності та боєготовності особового складу підрозділів Національної поліції завжди є актуальною темою для досліджень, а з урахуванням воєнного

стану, запровадженого в Україні з 2022 року, та залучення підрозділів Національної поліції до бойових дій актуальність упровадження нових методів, методик і способів підвищення

ефективності підрозділів поліції зростає. Види бойових шикувань, їх призначення, способи перешикування, мобільність, зміни напрямку руху, якісні та кількісні показники малих тактичних груп мають велику наукову та практичну значущість (Ларсен, 2022, с. 22). Значення керування й управління діями малих тактичних груп також не викликає сумнівів (Фрідман, 2024, с. 12). Боездатність підрозділу при виконанні службово-бойових завдань цілком залежить від ефективності дій командира підрозділу, швидкого ухвалення ним правильного рішення, його знань та вмінь. Підвищення боездатності малої тактичної групи за умов покращення керування та управління підрозділом розглядається в дослідженні з урахуванням оптимізації місцерозташування командира у складі малої тактичної групи. Вирішальна роль командира в умовах оперативної обстановки дозволяє ефективно, швидко й без втрат серед особового складу виконувати поставлені завдання.

На командира покладено організаційні, управлінські функції, а його втрата часто унеможливує виконання завдання. Правильне місцерозташування командира повинно покращити ефективність підрозділу (керованість, злагодженість, мобільність, оперативність, безпеку, тактику, оцінку обстановки, передачу та отримання інформації тощо). Аналіз першоджерел та опитування поліцейських засвідчили недостатню увагу до тематики, пов'язаної з виконанням службово-бойових завдань поліцейськими у складі групи. Розташування поліцейських у бойових шикуваннях з урахуванням їхньої спеціалізації, досвіду, фізіологічних та антропометричних особливостей, навичок і вмінь майже не розглядалося. Ці аспекти частково враховуються лише під час підготовки підрозділів поліції особливого призначення. Аналогічний досвід малих і середніх груп збройних сил інколи або зовсім не відповідає вимогам, що висуваються до малих тактичних груп підрозділів сил правопорядку.

На жаль, проблемам, пов'язаним із виконанням завдань поліцейськими у складі груп, приділяється недостатньо уваги. Особливо це стосується випадків залучення особового складу Національної поліції до виконання службових обов'язків в умовах загальновійськового бою, а також протидії розвідувальним і диверсійно-розвідувальним силам ворожих збройних сил. Практичне значення дій поліцейських у складі малих і середніх тактичних груп під час ведення поліцейського бою в умовах загальновійськового бою важко переоцінити. Тактика поліцейського бою, його особливості

та порядок ведення, особливо у складі малої тактичної групи, потребують подальших досліджень.

У навчальній програмі з дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» на вивчення та опрацювання теми, пов'язаної з шикуваннями та діями малих тактичних груп, відводиться шість годин, з яких лише чотири становлять аудиторне навантаження. У пункті 6 наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» від 26 січня 2016 року № 50¹ вказано про навчання з тактики для кожної категорії працівників, але немає жодного слова про вивчення матеріалів, пов'язаних з діями у складі малих тактичних груп. І такий стан професійної підготовки працівників Національної поліції ми вважаємо недостатнім.

Наукова новизна роботи впливає з її актуальності та практичної значущості. Зважаючи на недостатню увагу до вивчення цієї теми та наявний дослідницький досвід, нами було впроваджено й розглянуто критеріальний підхід до підвищення боездатності малих тактичних груп поліції.

Вперше було розглянуто критерії місцерозташування командира у складі малої тактичної групи з подальшою їх оптимізацією (критеріальний підхід). Запропоновані нами критерії не є остаточними і потребують подальших досліджень. Крім того, було виявлено процеси синергізму (непропорційного збільшення загальних показників ефективності малої тактичної групи) та нейтралізації (непропорційного зменшення загальних показників ефективності малої тактичної групи). Опрацьована методика визначення місцерозташування командира у складі малої тактичної групи залежно від виду бойових шикувань, службово-бойових завдань, рівня небезпеки, місцевості, якою пересувається група, та рівня боеготовності особового складу групи. Визначені процеси, що значно впливають на ефективність дій малої тактичної групи, були апроксимовані та представлені у вигляді рекомендацій. Використаний нами метод експериментальних досліджень дозволив удосконалити методику підбору якісного складу

¹ Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 21.10.2024).

малої тактичної групи та підготовку поліцейських до дій у складі групи під час виконання службово-бойових завдань.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. *Meta* статті – підвищення боєздатності та боєготовності малих тактичних груп поліції під час виконання службово-бойових завдань.

Завдання дослідження:

1) проаналізувати критерії оптимізації місцерозташування командира у складі малої тактичної групи;

2) дослідити показники ефективності малих тактичних груп, що залежать від місцерозташування командира в бойових шикуваннях;

3) з'ясувати особливості місцерозташування командира;

4) визначити оптимальне місцерозташування командира у складі малої тактичної групи.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. До переліку наукових методів, використаних у дослідженні, належать: аналіз, зокрема першоджерел; порівняльний аналіз; статистичний та математичний аналіз; опитування та експертне опитування; оптимізація та апроксимація; графічний метод шикувань та оптимізації місцерозташування командира у складі малої тактичної групи; експериментальні дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Мала тактична (оперативна) група (англ. *small tactical group, STG*) – це тактична одиниця, що складається з 2–15 правоохоронців, які виконують одне (спільне) завдання, спеціальну операцію згідно з планом і задумом, із застосуванням спеціальних засобів, вогнепальної і травматичної зброї, спеціальних транспортних засобів. Причому кожен із підрозділів виконує свою функцію під час проведення операції (Бондаренко та ін., 2017, с. 123).

Бойові шикування малої тактичної групи (далі – МТГ) належать до базових тактичних навичок на рівні групових рефлексів і передбачають певне розташування бійців на місцевості залежно від обстановки, яка склалася. Шикування використовують для покращення ефективності дій у складі групи, її керованості, мобільності, захищеності, прихованості та ін. (Біліченко, 2021, с. 296). Основними видами шикувань є: лінія, колона, змійка, клин, ромб, стріла, зірка, підкова, хрест та скорпіон (див. рис. 1) (Сідельников, 2018, с. 116). Їхній перелік є значно більшим, але для встановлення основних закономірностей та спрощення методики дослідження, з урахуванням шикувань, які найчастіше використовують підрозділи поліції у складі груп, нами в подальшому розглядався тільки перелік основних бойових шику-

вань МТГ (Пасечник, Синовицька, 2018, с. 103). Дистанція між бійцями залежить від особливостей місцевості, відстані, яка проглядається ними, рельєфу, рослинності, тощо і становить від 5 до 10 м, але не більш ніж відстань прямої видимості (Межевікін та ін., 2024, с. 50). Вибір та способи побудови бойових шикувань не розглядалися в цій роботі, проте вони мають значну важливість і викликають зацікавлення, що визначає їх як подальший напрям наших досліджень. Якісний склад групи та рівень її підготовки враховувався нами, однак цей аспект також потребує подальших досліджень (Власенко, 2015, с. 222).

Тактичні (оперативні) групи використовують як на відкритій місцевості, так і в будівлях та приміщеннях для несення служби у складі нарядів, оточення, переслідування, затримання, блокування, спостереження, витиснення, використання спецзасобів, прикриття, вогневої підтримки, виконання пошукових та штурмових завдань (Лук'янов та ін., 2021, с. 23; Сушинський, 2020, с. 235). В умовах населеного пункту дії МТГ є основою тактичного задуму при плануванні бойових дій і мають певні особливості та тактику використання (Тінін, Антипова, 2022, с. 5).

У процесі дослідження нами було запроваджено критеріальний підхід, який передбачає вибір, визначення та аналіз критеріїв, що впливають на ефективність дій МТГ під час виконання службово-бойових завдань підрозділами Національної поліції (Власенко та ін., 2022, с. 14). Пропонуємо таку класифікацію критеріїв щодо підвищення боєздатності МТГ:

1) кількісний критерій:

- кількість противників;
- кількість правоохоронців;
- передача сигналу у групі;
- геометричний критерій;

2) просторовий критерій:

- навички групи;
- час шикування та перешиккування;
- визначення змін;
- сектор обстрілу;
- сектор огляду;
- постановка;

3) тактичний критерій:

- розстановка сил і засобів;
- місцерозташування командира в групі;
- бойові шикування;
- швидкість виконання завдання;
- відсутність втрат;
- мобільність;
- прихованість;
- тактика дій у різних екстремальних ситуаціях.

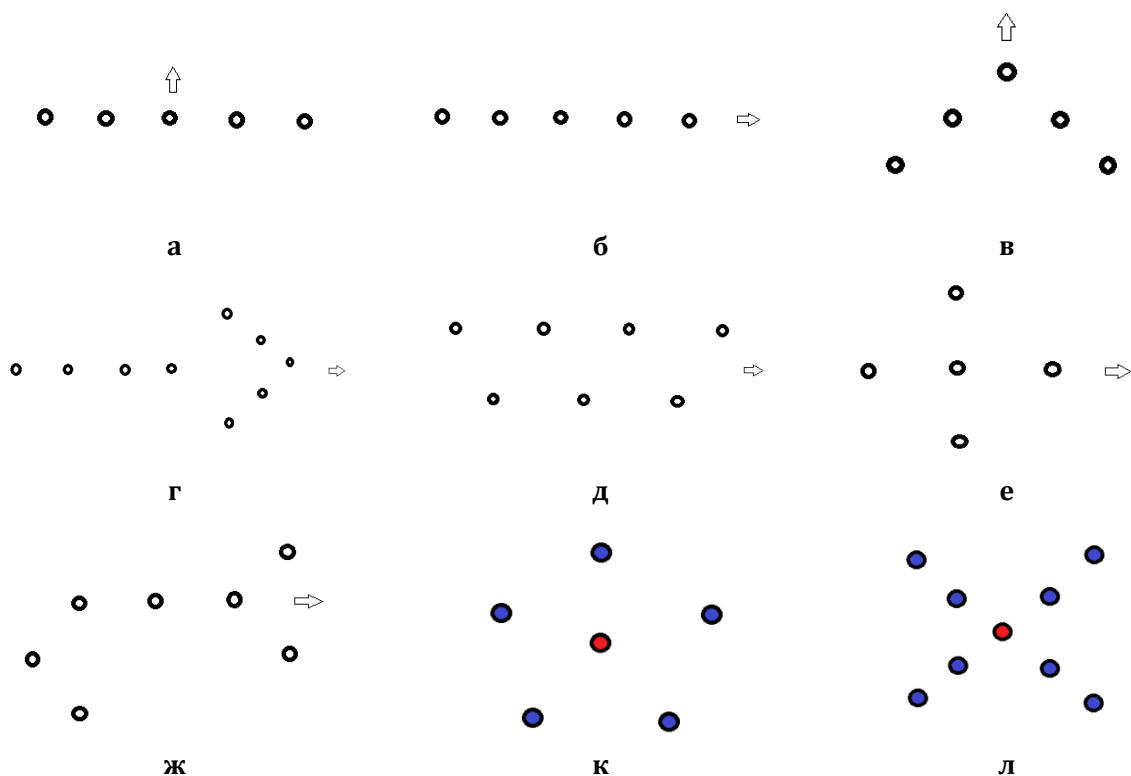

Рис. 1. Основні види бойових шиків:

а – лінія, б – колона, в – клин, г – стріла, д – змійка, е – ромб, ж – скорпіон, к – зірка, л – хрест

На нашу думку, тільки за умови врахування всіх критеріїв ефективності дій МТГ можливе підвищення її боєздатності та покращення ефективності виконання службово-бойових завдань підрозділами Національної поліції (Власенко, Котелюх, 2020, с. 8). Використовуючи порівняльний аналіз різних бойових шиків МТГ, залежно від завдань, які ставилися перед МТГ, різних спрямованостей, оперативної ситуації, що склалася, рівня небезпеки для особового складу групи та за умови швидкого виконання завдань, проводилися оптимізаційні розрахунки та коригування в якісних та кількісних показниках МТГ (Власенко, Шевченко, 2019, с. 138). Перелік критеріїв підвищення боєздатності МТГ не є остаточним і може доповнюватися.

У цьому дослідженні було розглянуто один із критеріїв, що має вирішальне значення у підвищенні боєздатності МТГ, – місцерозташування командира у групі. Основна роль командира – управління підрозділом. Він акумулює зібрану підрозділом інформацію, оцінює обстановку, ухвалює рішення та спостерігає за правильністю його виконання, реагує на зміни обстановки. Таким чином, його вдале розташування у групі може сприяти максимальній ефективності підрозділу, і навпаки, втрата командира призводить до зниження ефективності та невиконання поставленого

завдання, а у найгіршому випадку – втрат у складі групи й самого підрозділу. Тому цій критерій потребує комплексного дослідження з використанням експериментального методу. Вказаний критерій, своєю чергою, також складається з елементів, які впливають на вибір місцерозташування командира у складі МТГ (особиста безпека командира у складі групи, можливість швидко отримувати та передавати інформацію, зменшення ймовірності трансформування інформації, що передається, зменшення рухів командира при перешикуванні) (Слатін, Власенко, 2024, с. 698).

Першим із критеріїв, який буде розглянутий нами, є зниження загрози для командира в МТГ при збереженні всіх інших показників його ефективності (керівність, мобільність групи, управління, проходження команди, оцінка обстановки). Для оптимізації місцерозташування командира в МТГ у службово-бойовій діяльності правоохоронних органів на першому етапі нашого дослідження проаналізовано такий тактичний критерій, як зменшення ймовірності втрат. Задля визначення оптимального місцерозташування командира у складі МТГ було проведено низку опитувань та експериментів.

Метою першого опитування було оцінювання знань щодо основних бойових шиків МТГ. Опитування відбувалося у двох групах:

перша група – спецпризначенці, друга група – курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ. Крім того, у результатах опитування відображена наша особиста думка. Критерії опитування були такі: 10 балів – повністю знаю такий вид шикування і повністю орієнтуюсь у ньому, 1 – абсолютно нічого не знаю про такий вид шикування. Потім розраховувався середній бал у кожній групі. Були отримані такі результати: всі опитуванні спецпризначенці повністю орієнтуються у видах бойових шикувань (середнє значення – 10 балів), середній бал серед опитуваних курсантів – 4,53.

Критерій забезпечення особистої безпеки командира впливає на виконання бойового завдання всієї групи (знищення командира унеможливує та припиняє виконання завдання). Метою другої частини експерименту було встановлення місцерозташування командира залежно від зменшення ризику його знищення при обстрілі МТГ з фронту, з флангу та під кутом 45° до фронту у різних бойових шикуваннях на однаковій відстані групи від стрільця.

Особовий склад бойового шикування розташовувався певним чином, залежно від його виду, та отримував відповідний номер (номер

МТГ). Приклад нумерації особового складу МТГ із п'яти осіб наведений на рис. 2.

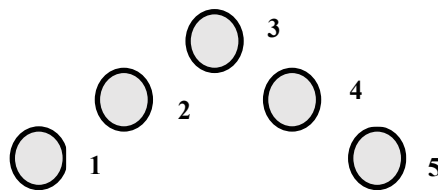

Рис. 2. Зразок нумерації особового складу на прикладі бойового шикування «Клин»

Учасники МТГ вставали в різні бойові шикування і кожний респондент вказував місцерозташування командира з мінімальним ризиком для нього (рис. 3). Нами були розглянуті основні бойові шикування МТГ, до складу якої входить 5 та 10 осіб. Після розроблення плану експерименту (кількість учасників, відстань та інтервали між ними, відстань від МТГ до стрільця і напрямок ведення вогню по МТГ) були проведені експерименти на відкритій місцевості (тактичне поле в денний час доби). Фіксувався номер тактичної групи, яка є більш уразливою при веденні вогню стрільцем по групі. Результати експерименту для 5 осіб у складі МТГ наведені в табл. 1, для 10 осіб у складі МТГ – у табл. 2.

Рис. 3. Етап проведення першого експерименту

Таблиця 1

Результати опитування щодо місцерозташування командира у МТГ, до складу якої входять п'ять осіб

Група респондентів	Вид бойового шикування								
	Клин	Колона	Зірка	Стріла	Скорпіон	Підкова (увігнута)	Підкова (вигнута)	Лінія	Змійка
Автори дослідження	2/4	3	5/2	4	3	3	1/5	2/4	3
Спецпризначенці	2/4	4/3	4/3	4	4	2/4	2/4	2/4	3
Курсанти	2/4	4/3	4/3	4/5	4/3	3/2	1/5	2/4	3/4

Таблиця 2

**Результати опитування щодо місцезоташування командира у МТГ,
до складу якої входять десять осіб**

Група респондентів	Вид бойового шиккування									
	Клин	Колона	Зірка	Стріла	Скорпіон	Трилисник	Підкова (увігнута)	Підкова (вигнута)	Лінія	Змійка
Автори дослідження	3/7	8	6	8	6	8	4/7	3/8	4/7	6/5
Спецпризначенці	8/7	8/7	6	9/8	7/6	8	4/7	3/8	4/7	6/7
Курсанти	3/7	7/5	6/7	8/10	6/7	8/4	4/7	3/8	7/5	6/5

Аналіз результатів першої частини експерименту вказує на варіативність місцезоташування командира МТГ і залежить від виду бойового шиккування та кількісного складу групи. Емпіричним шляхом встановлено, що у групі з п'яти осіб командир займає місце другого або четвертого номеру, а у групі з десяти осіб – сьомого або третього номеру, іноді восьмого номеру. Таким чином, цей спосіб розглядає особисту безпеку командира у складі бойового шиккування та його місцезоташування за цією умовою.

Метою другого експерименту було визначення оптимального місцезоташування

командира з урахуванням швидкого проходження сигналу до всього особового складу бойового шиккування. Експеримент проводився таким чином: особовий склад МТГ по черзі ставав у різні бойові види шиккування, інтервали та дистанції між бійцями групи завжди залишалися постійними, однак місцезоташування командира кожного разу змінювалося. Командир давав команду, яка передавалася по черзі особовому складу групи. Фіксувався час проходження сигналу. Результати експерименту для групи з 10 осіб подані на рис. 4.

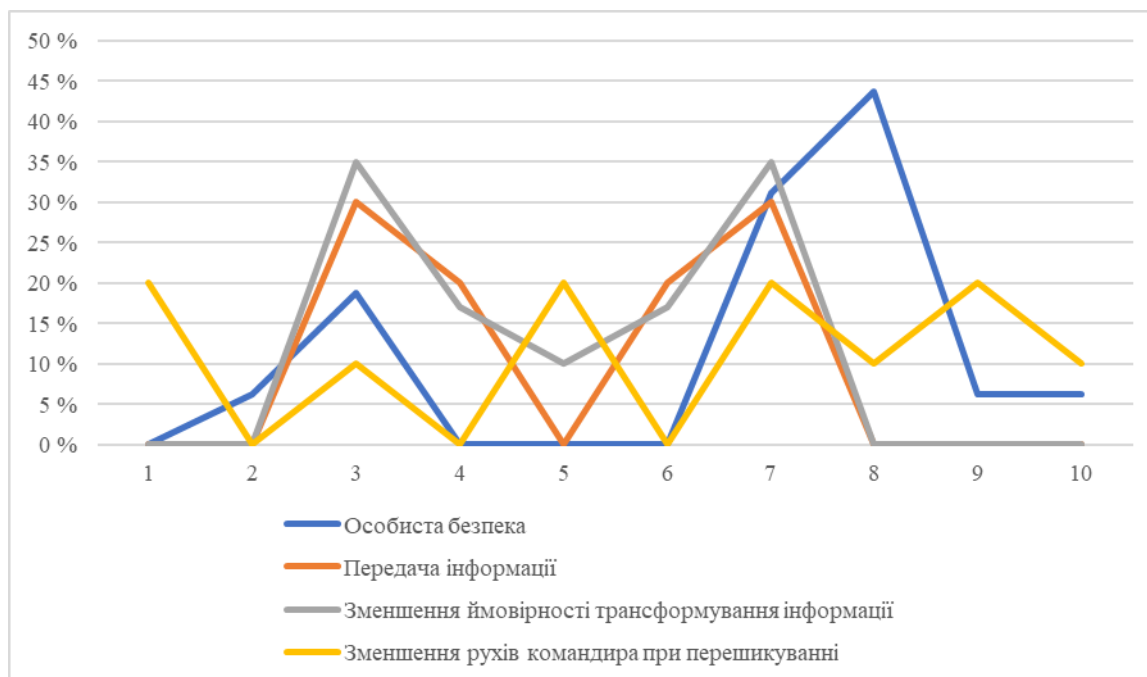

Рис. 4. Зведений графік встановлення місцезоташування командира у бойовому шикванні (зліва, у відсотках – показник ефективності, внизу – кількість осіб у групі)

Аналіз результатів другого експерименту вказує на необхідність розташування командира в середині шиккування. Закономірність, за

якої зі збільшенням кількості бійців у ланцюгу передачі інформації зростає час її передавання, є цілком очікуваною. Дещо змінюється час

проходження сигналу при зміні дистанції між бійцями групи. Одним із негативних результатів, отриманих під час проведення експериментів, були випадки втрати сигналу. При дистанції 6 м між бійцями почала спостерігатися втрата сигналу і повторна його передача. Підвищення гучності голосу для передачі сигналу не завжди є доцільним, група може за рахунок цього розкрити своє місцезнаходження. Отримані результати потребують повторних та розширених досліджень у цьому аспекті.

Метою третього експерименту було встановлення способу, який дозволяв би передавати сигнал без похибок від командира до всього складу МТГ (зміна змісту команди). Експеримент проводився таким чином: особовий склад МТГ по черзі ставав у різні бойові шиківання. Кожного разу місцезнаходження командира змінювалося, інтервали та дистанції між бійцями групи завжди залишалися постійними. Дистанції між бійцями групи у подальших експериментах змінювалися для отримання оптимальної дистанції з урахуванням умови експерименту. Командир надавав команду, яка передавалася по черзі особовому складу групи. Фіксувалася відсутність похибки при передачі сигналу. Результати експерименту для групи чисельністю 10 осіб подані на рис. 4.

Аналіз результатів третього експерименту вказує на аналогічну закономірність з результатами другого експерименту: необхідно розташувати командира в середині шиківання. Закономірність, за якої зі збільшенням

кількості бійців у ланцюгу передачі інформації зростає ймовірність її спотворення або навіть втрати, є цілком очевидною. Як і в попередньому експерименті, у результаті досліджень було встановлено негативну закономірність: зі збільшенням дистанції між бійцями групи зростає ймовірність похибки під час передачі сигналу. Цей процес залежить від тривалості команди, швидкості її передачі та відволікаючих чинників. За відсутності відволікаючих чинників і при нормальній швидкості передачі інформації (фраза з чотирьох слів) зміна змісту команди почала спостерігатися вже при відстані 7 м між бійцями групи. Форма надання команди, її зміст і тривалість є перспективними напрямками для подальших досліджень.

Метою четвертого експерименту було встановлення порядку перешикування з одного бойового шиківання в інше. Зрозуміло, що основною вимогою перешикувань є їхня швидкість, зменшення кількості пересувань, правильність і відсутність випадків перетину лінії вогню іншими бійцями групи. Експеримент проводився таким чином: особовий склад МТГ по черзі ставав у різні бойові шиківання і проводив перешикування в інші види. На рис. 5 зображено порядок перешикувань МТГ на прикладі двох видів перешикувань з бойового шиківання: колона у клин та колона у лінію. Фіксувався номер бійця в бойовому шиківанні, який менш за всіх рухався під час перешикування групи. Результати експерименту для групи з п'яти осіб подані на рис. 5.

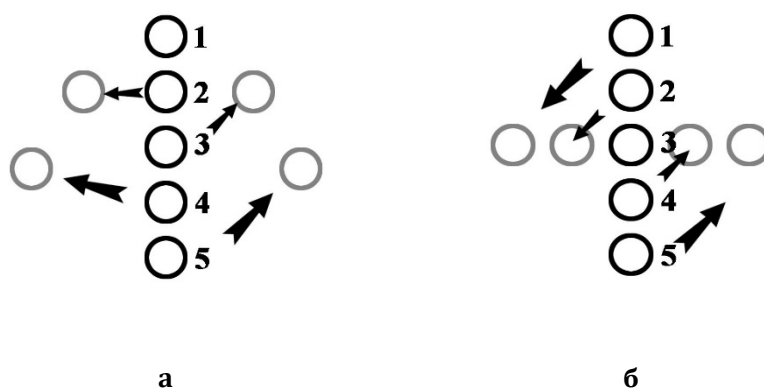

Рис. 5. Порядок перешикувань МТГ: а – колона – клин, б – колона – лінія

Для встановлення місцезнаходження командира у складі групи було використано графічний метод. Обирався вид бойового шиківання і на схемах з нього проводилося перешикування в усі інші види шиківання. У результаті встановлювався номер бійця у складі групи, який пересувався на меншу відстань.

Проведення перешикування залежить від виду вихідного та кінцевого шиківання, а також від кількості особового складу в групі. Залежно від цих факторів місцезнаходження командира у складі групи змінюється. Для спрощення визначення місцезнаходження командира у складі бойового шиківання

обирається номер у складі МТГ, який найчастіше відповідає обраним критеріям.

Результати проведення четвертого експерименту вказують на наявність кількох проблемних питань. Перше з них стосується необхідності розроблення уніфікованого порядку перешикувань, адже існує безліч способів залежно від досвіду осіб, які навчають особовий склад, тематики МТГ. Друге проблемне питання впливає з першого і визначає необхідність створення нормативів із перешикування особового складу МТГ. Під час проведення експериментів нами було з'ясовано, що порядок перешикування залежить і від рухливості групи: для нерухомої групи і групи, яка пересувається, існують певні відмінності. Крім того, встановлено, що напрямок перешикування є дуже важливим (назад, вперед, ліворуч, праворуч) у разі відкриття ворожого вогню та напрямку його ведення. Отримані результати цього експерименту потребують також додаткового вивчення і є перспективними напрямками для подальших досліджень.

З метою визначення оптимального місцерозташування командира у складі МТГ та з огляду на результати чотирьох проведених нами експериментів було побудовано графіки (див. рис. 4) для чотирьох складових критерію місцерозташування командира в групі (особиста безпека командира у складі групи; можливість швидко отримувати та передавати інформацію; зменшення ймовірності трансформування інформації, що передається; зменшення рухів командира при перешикуванні) з урахуванням оцінки кожного номеру МТГ. Оцінка кожного номеру МТГ розраховувалася залежно від кількості учасників експерименту та кількості раз обраного місцерозташування командира (відсоток від загальної кількості учасників експерименту). Отриманий зведений графік дає змогу об'єктивно визначити виправдане місцерозташування командира у складі групи. Графік кожної складової розглянутого критерію має піки, які вказують на доцільніше розташування командира у складі групи. Ці піки графіків є оцінювальною характеристикою певного номеру тактичної групи. Що більша доцільність місцерозташування командира, то вищий пік графіка (див. рис. 4). Крім того, було проведено вимірювання висоти кожного піку для всіх чотирьох графіків і кожного номеру МТГ, їх значення додавалися. Отримане найбільше сумарне значення відповідає вимозі оптимального розташування командира у складі групи за номерами. Окрім максимального сумарного значення піків графіків на рис. 4 є і мінімальне,

яке вказує на менш доцільні місця розташування командира у складі групи, але альтернативні.

ВИСНОВКИ. Проведені нами дослідження вказують на їхню важливість для підрозділів Національної поліції, особливо з урахування військового стану, запровадженого в Україні. Визначення виду та характеристик МТГ здатне значно підвищити ефективність підрозділів поліції. Одним з основних аспектів підвищення ефективності МТГ є встановлення місцерозташування командира групи. Нами було проведено комплексне дослідження складових лише одного критерію: місцерозташування командира в групі. Опрацьовано такі складові критерію, як особиста безпека командира у складі групи (зменшення ймовірності втрат серед особового складу групи); можливість швидко отримувати та передавати інформацію; зменшення ймовірності трансформування інформації, що передається; зменшення рухів командира при перешикуванні.

Місцерозташування командира підвищує боєздатність МТГ і залежить від виду бойового шикування, виконуваних завдань, кількості особового складу в групі та місцевості, якою вона пересувається. Опрацьовано методику визначення місцерозташування командира у складі МТГ, у результаті чого встановлені відповідні номери, де повинен розташовуватися командир. Для кожного шикування це місце змінюється, але за якісними показниками можна обрати найбільш доцільні. Наприклад, для МТГ чисельністю 10 осіб найбільш доцільним місцерозташуванням командира є сьомий номер у складі бойового шикування, потім – третій і восьмий.

Для кожного шикування та кількісного складу МТГ існує найбільш доцільне місцерозташування командира. Для спрощення методики підготовки правоохоронців до дій у складі МТГ можна встановити уніфіковане місцерозташування командира у складі групи.

Отримана методика графічного оцінювання оптимального розташування командира у складі МТГ є простою у використанні та об'єктивною, тому що враховує чотири складові. У подальших дослідженнях заплановано збільшити кількість складових критерію розташування командира у складі МТГ та вивчити їх задля підвищення ефективності розробленої методики. Впровадження розробленої в цьому дослідженні методики в систему професійної підготовки органів та підрозділів Національної поліції – це ще один крок у розбудові та реформуванні правоохоронної системи України.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Біліченко В. В. Дослідження ефективності виконання завдань у малих тактичних групах. *Молодий вчений*. 2021. № 11 (99). С. 296–298. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-65>.
2. Бондаренко Я. Г., Прокопенко О. Ю., Сергієнко Д. В., Кущенко В. О. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 308 с.
3. Власенко І. В. Оптимізація кількісного складу малих оперативних груп міліції // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 трав. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 222–223.
4. Власенко І. В., Котелюх М. О. Критеріальні дослідження показників ефективності малих оперативних (тактичних) груп в службово-бойовій діяльності Національної поліції // Участь правоохоронних органів та військових формувань держави у забезпеченні безпеки України : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 листоп. 2020 р.) / Нац. акад. Нац. гвардії України. Харків, 2020. С. 7–9.
5. Власенко І. В., Шевченко Т. В. Дослідження ефективності дій малих оперативних груп // Питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки оборони : матеріали регіонал. круг. столу (м. Харків, 19 квіт. 2019 р.) / Служба безпеки України ; МОН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. С. 137–141.
6. Власенко І. В., Шевченко Т. В., Сідельников Б. С., Панченко В. Ю. Дослідження ефективності дій малих тактичних груп у службово-бойовій діяльності правоохоронних органів. *Честь і закон*. 2022. № 3 (82). С. 13–21. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2022/3/82/267155>.
7. Ларсен К. Е. Тактика легкої піхоти для малих підрозділів / пер. з англ. А. Пилипенко, М. Федяй, Н. Мелешкова та ін. Київ : Наш Формат, 2022. 328 с.
8. Лук'янов С. М., Медінець І. Р., Тітов О. С., Блащук С. В. Аналіз проблемних питань використання малих тактичних груп для виконання багатофункціональних завдань під час ведення бойових дій. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2021. № 4 (70). С. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.30748/zhups.2021.70.03>.
9. Пасечник В. В., Синовицька Т. В. Покращення тактики дій малих оперативних груп // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. праць / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 102–106.
10. Підготовка тактичних груп (відділення, взвод). Альбом схем та методичних матеріалів (за досвідом російсько-Української війни 2022–2023 років) / розроб.: Є. Межевікін, С. Щербина, О. Любарець та ін. Київ : Центр учб. літ., 2024. 64 с.
11. Сідельников Б. С. Аналіз бойових шиків малих тактичних груп // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. праць / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 115–117.
12. Слатін Я. О., Власенко І. В. Оптимізація місцезнаходження командира у малій тактичній групі // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 21 черв. 2024 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. правових наук України. Харків, 2024. С. 696–699.
13. Сушинський Д. О. Аналіз застосування тактичних груп у сучасних військових конфліктах // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доп. 28-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2020 (м. Харків, 28–30 жовт. 2020 р.) : у 5 ч. / за ред. Є. І. Сокол. Харків : Плана-та-Прінт, 2020. Ч. 5. С. 235.
14. Тінін Д., Антипова А. Тактичні особливості вибору порядку та способу ведення бою в умовах населеного пункту. *Молодий вчений*. 2022. № 8 (108). С. 5–7. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-8-108-2>.
15. Фрідман Б. А. Про тактику. Теорія перемоги в бою. Київ : КНТ, 2024. 232 с.

Надійшла до редакції: 29.10.2024

Прийнята до опублікування: 17.12.2024

REFERENCES

1. Bilichenko, V. V. (2021). Investigation of the effectiveness of task performance in small tactical groups. *Young Scientist*, 11(99), 296–298. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-65>.
2. Bondarenko, Ya. H., Prokopenko, O. Yu., Serhiienko, D. V., & Kushenko, V. O. (2017). *Tactical and tactical-special training of employees of the National Police of Ukraine*. Kharkiv National University of Internal Affairs.
3. Friedman, B. A. (2024). *On tactics. The theory of victory in battle*. KNT.
4. Larsen, C. E. (2022). *Light Infantry Tactics for Small Teams* (A. Pylypenko, M. Fediai, N. Meleskova, Transl.). Our Format.

5. Lukianov, S. M., Medinets, I. R., Titov, O. S., & Blascuk, S. V. (2021). Analysis of problem issues of using small tactical groups to perform multifunctional tasks during combat. *Scientific Works of Kharkiv National Air Force University*, 4(70), 22–28. <https://doi.org/10.30748/zhups.2021.70.03>.
6. Mezhevikin, Ye., Shcherbyna, S., Liubarets, O. et al. (2024). *Training of tactical groups (departments, platoons). Album of schemes and methodological materials (based on the experience of the Russian-Ukrainian war of 2022–2023)*. Centre of educational Literature.
7. Pasechnik, V. V., & Synovitska, T. V. (2018). *Improving the tactics of small operational groups* [Conference presentation abstract]. “Police training in the context of reforming the Ukrainian Ministry of Internal Affairs system”, Kharkiv, Ukraine.
8. Sidelnykov, B. S. (2018). *Analysis of battle formations of small tactical groups* [Conference presentation abstract]. “Police training in the context of reforming the Ukrainian Ministry of Internal Affairs system”, Kharkiv, Ukraine.
9. Slatin, Ya. O., & Vlasenko, I. V. (2024, June 21). *Optimization of the commander's location in a small tactical group* [Conference presentation abstract]. All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Current problems of modern science in the research of young scientists, cadets and students”, Vinnytsia, Ukraine.
10. Sushynskiy, D. O. (2020, October 28–30). *Analysis of the use of tactical groups in modern military conflicts* [Conference presentation abstract]. International Scientific and Practical Conference “Information technology: science, engineering, technology, education, health”, Kharkiv, Ukraine.
11. Tinin, D., & Antipova, A. (2022). Conducting the battle in the conditions of the city. *Young Scientist*, 8(108), 5–7. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-8-108-2>.
12. Vlasenko, I. V. (2015, May 14). *Optimization of the quantitative composition of small operational police groups* [Conference presentation abstract]. Scientific and Practical Conference “Current problems of modern science in the research of young scientists”, Kharkiv, Ukraine.
13. Vlasenko, I. V., & Koteliukh, M. O. (2020, November 26). *Criterion-based research on the effectiveness of small operational (tactical) groups in the service and combat activities of the National Police* [Conference presentation abstract]. V All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Participation of law enforcement agencies and military formations of the state in ensuring the security of Ukraine”, Kharkiv, Ukraine.
14. Vlasenko, I. V., & Shevchenko, T. V. (2019, April 19). *Research on the effectiveness of small operational groups* [Conference presentation abstract]. Regional Round Table “Issues of ensuring the service and combat activities of the forces of the defense security sector”, Kharkiv, Ukraine.
15. Vlasenko, I. V., Shevchenko, T. V., Sidelnikov, B. S., & Panchenko, V. Yu. (2022). The research of the effectiveness of small tactical groups in the service and combat activities of law enforcement. *Honor and Law*, 3(82), 13–21. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2022/3/82/267155>.

Received the editorial office: 29 October 2024

Accepted for publication: 17 December 2024

IHOR VOLODYMYROVYCH VLASENKO,

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Educational and Research Institute No. 2,
Department of Tactical and Special Training;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>;*

IHOR PAVLOVYCH LYKHYI,

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
Educational and Research Institute No. 2,
Department of Operational and Investigative Activities and Crime Solving;
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6266-0688>;*

YAROSLAV OLEKSANDROVYCH SLATIN,

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
Educational and Research Institute No. 2;
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0014-4660>,
e-mail: slatin.yaroslav@gmail.com*

IMPROVING THE COMBAT CAPABILITY OF SMALL POLICE TACTICAL GROUPS

The article analyses the methods of enhancing the combat capability of small police tactical groups, in particular, with regard to their participation in hostilities during martial law in Ukraine. The main attention is paid to the importance of the optimal location of the commander in a small tactical group, which ensures the efficiency of performance of service and combat tasks, prompt decision-making, mobility and security of the group.

The paper uses a scientific approach to improving the combat capability and tactics of small tactical groups. The following methods are used in the article: analysis, analysis of primary sources, comparative analysis, statistical and mathematical analysis, survey, expert survey, optimisation and approximation, graphical method of formations and method of optimisation of the commander's location in a small tactical group, and method of experimental research.

Different types of combat formations are studied, in particular, such as line, column, wedge, rhombus, star, snake and others, which are basic tactical elements. For each type of formation, experiments were conducted to determine the optimal location of the commander. In particular, the speed of command transmission and the risks of information loss depending on the commander's position and the distance between the soldiers were analysed. It is established that the most optimal location of the commander is in the centre of the formation, as this ensures fast communication and minimises the risk of losses during an attack.

The criterion-based approach is proposed, which includes quantitative, spatial and tactical criteria for choosing the commander's location. The main criteria include the commander's personal safety, efficiency of command transfer, reduction of command transformations, and minimisation of movements during re-arrangements. The empirical results confirm the importance of a comprehensive consideration of these factors to increase the combat capability of a small tactical group.

The practical significance of the study lies in its possible use in the training system of the National Police of Ukraine, which will help to ensure the smooth performance of service and combat tasks and reduce personnel losses. Based on the results obtained, recommendations aimed at optimising the location of the commander in different types of combat formations have been developed.

Keywords: *STG, small tactical group, effectiveness, police, combat capability, combat readiness.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Власенко І. В., Лихий І. П., Слатін Я. О. Підвищення боєздатності малих тактичних груп поліції. *Право і безпека*. 2024. № 4 (95). С. 116–126. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.4.10>.

Citation (APA): Vlasenko, I. V., Lykhyi, I. P., & Slatin, Ya. O. (2024). Improving the combat capability of small police tactical groups. *Law and Safety*, 4(95), 116–126. <https://doi.org/10.32631/pb.2024.4.10>.